

«Minner om han Pål og ho Lotta Kongsvold»

- av Odd Bjørklund -

Han Pål Eriksen Kongsvold var født den 11/7 1865, han var den yngste av 9 søsken. Foreldrene var han Erik Andersen Alborgmoen 1812-1894 fra Fåset ved Tynset, og ho Mali Eriksdtr. Lian 1821-1899 fra Fåset. De kom til Kongsli 1841. Han Pål Eriksen Kongsvold ble gift med ho Lotta Sivertsdtr. Rostad født den 9/12 1881. Hennes foreldre var ho Karen Olsdtr. Dividal født i 1848 og han Sivert Olsen Rostad 1841-1917. Foreldrene hans Sivert var han Ole Andersen Frami 1807-1889 og Ingeborg Svendsdtr. fra Gausdal 1818-1910. Ho Lotta var den 4. i rekken av 6 søsken: Olaus, Ingeborg Anna, Bernhard, Lotta, Olea og Sevard, det var 2 til, men døde som barn.

Gamle Kongsli ved Rostavann har ei lang historie, fra den gang han Hans Iversen fra Fron i Gulbrandsdalen kom til Gammeljordet på Østli i 1826. Han Hans Iversen var født i 1790 og gift med ho Gunhild Pedersdtr. fra Gulbrandsdalen. De hadde 2 sønner med seg, det var han Iver som var 10 år født i 1816 og Ole som var 4 år født i 1822. Begge disse 2 sønnene drukner i elva under tømmerfløting - de var bare 23 og 18 år gamle. De har en sønn igjen som heter Hans født 1834. Historien forteller at han minnes som en sværløst og faamælt jeger, som i fristundene læste alle bøker han kunde faa tak i. Han Hans Iversen var ellers av den natur, at han ikke kunde slaa sig til ro noget sted. Han ble trist og motløs da han mister sønnene sine i elva. I året 1842 selger han eiendommen til godseier Andreas Maursund i Tromsø og emigrerer til Amerika. Han var da blitt 50 år og hadde bodd på Østli i 16 år. Denne familien skal være de første emigranter fra Nord-Norge. Det var i året 1842 Maursund selger eiendommen til Erik Andersen Alborgmoen fra Tynset for 800 spd. som utgjør Bergset, Lombolnes, Kongsvold, Skoglund, Vårheim, Kongsli og Østli. Dessuten kjøpte han av Staten Gannes, sørmo og Eidsvold så det ble en betydelig og vidstrakt eiendom. Men der på Kongsli kom det 5 sønner og 4 døtre til verden som alle ble å rydde disse eiendommene. Han Erik Andersen må reise til Tynset for å finne seg et kjerringemne, så i 1841 kommer han tilbake til

Kongsli med ho Mali Eriksdtr. Lian fra Fåset født i 1821. Den eldste av deres barn var ho: 1. Sigrid-Anna Eriksdtr. f. 1844 g.m. Ingebrigt Olsen Sverresvold. De emigrerer til Amerika i 1872. 2. Gjertrud Eriksdtr. 1846-1914 g.m. Hans Kristian Eidsvold 1841-1918. 3. Anders Eriksen 1948-1923 g.m. Kari Hansdtr. Øvergård 1953-1908. 4. Elen-Marie Eriksdtr. f. 1850 g.m. Lars Larsen Sørmø 1827-1910. 5. Erik Eriksen 1852 g.m. Olianna Andersdtr. ryddet Kongsvold. 6. Andreas Eriksen f. 1854 g.m. Ane Pedersdtr. Leet 1847-1911. Gannes. 7. Elias Eriksen f. 1856, ugift og bodde på Øvergård. 8. Mali Eriksdtr. f. 1862. 9. Pål Eriksen f. 1865-1914 g.m. Lotte Sivertsdtr. Rostad 1881 (overtar Kongsvold). Kongsvold er utdelt av den store eiendommen og hovedbruket Kongsli. Den første som rydder Kongsvold er sønnen på Kongsli han Erik Eriksen f. 1852 og gifter seg med Oleanna Andersdtr. Odden. Hennes foreldre var han Anders Andersen fra Atna 1828-1909. Så deres barn var Andreas, Ole Oleanna og Anton. Erik Eriksen og Oleanna Andersdtr. barn: Ingeborg-Anna g.m. Ole Tollefsen Dividal. Mali Eriksdtr. bosatt på Frøya. Evard Eriksen og Anders Eriksen. Ho Oleanna blir tidlig enke da mannen hennes Erik dør fra hele familien. Da overtar han Andreas Eriksen bruket Kongsvold, men han flytter også derfra og bygger og rydder Gannes. Johannes og Nils Thomassen hadde bodd på Gannes i årrekke i ei gamle (derav navnet Gannes). I året 1895 selger han Andreas eiendommen Kongsvold til sin bror Pål for 500 kr. mens den eldste broren Anders Eriksen overtar hovedbruket Kongsli. Men det kom til å bli alvorlig kårtyelser som sønnen ble pålagt av sine foreldre. Her er kontrakten.

KONTRAKT

Underskrevne ægtefolk Erik Andersen og Mali Eriksdtr. har af dags dato opprøttet og indgaaet ligsom vi herved fastsetter med vor Søn Anders Eriksen Kongslid følgende kontrakt. Jeg Erik Andersen og hustru Mali Eriksdtr. sælger og overdrager herved min ifølge Skjøde af Dato min gaard Kongslid med paastaaende Huse og underliggende Herligheder og Rettigheder til min Søn Anders Eriksen, imod at han betaler 400 spd. til de øvrige Arvinger og 100

spd. til mig sælv og forøvrigt svarer mig og Hustrus et forsvarligt Kaar paa vor Levetid. Jeg Andreas Eriksen som ved Skjøde af idag er bleven 1. eier af Gaarden Kongslid forpligter mig tilat svare mine Foreldre efternævnte Kaarydelser. Føder og røtter jeg 3 melkekjør medens den deraf flytende Fordel og Afkastning telfalder mine forældre. Leverer jeg Dem 8 vog Rugmel, og 8 vog Bygmel samt en halv vog Ærter og 1 vog gryn og halv vog Sukker samt 1130 Tobak, 2 mark Lintraad, 12 alen Læret. Til slag leverer jeg Dem 6 voksne sauer, et andet Aar et Storfe frist og uden Lyde fremdeles leverer jeg Dem ulden af 6 voksne Sauer til Deres fornødenheder. Desforuden leverer jeg Dem et kvarter Salt, 1 kvarter Sild. Disse Artikler skulde være gode og forsvarlige og af god Kvalitet og svare med det hele saalenge begge mine Foreldre lever. Hvorimod det halve forfalder naar den ene af dem er død med undtagelse af den anførte Tobak som leveres uforandret saalenge min Fader lever. Envidere overlader jeg den Hest til Kirken og andre nødvendige Reiser. Kaaret leveres de gamle inden hvert Nytaar. Fremdeles paaligger det mig at vise mine forældre Ærbødighed, og Agtelse - ligesom jeg ved deres dødelige Afgang besøger dem en Anstendig og sømmelig Begravelse.

Det var en stor barneflokk der på Kongsli, det var 5 gutter og 4 jenter som måtte tidlig ut av «redet». Så i sine yngre dager reiste han Pål Eriksen Kongslid til Lofoten på fiske, der var han i flere sesonger. Han var heller ikke skuggeredd Lofotenhavet i seilskutetiden. Stormer og uvær herjet vel også Rostavatnet hvor han fikk sin fiskeiver og kunnskap der. Det ble også livbergingen for mange i den tid, hvor de fikk tjent noen kroner og fikk kanskje sendt en fiskekasse hjem en gang iblandt. Det var flere av dølene som reiste ut til Lofoten og Finnmark på fiske i den tid, det fortelles de hadde tønnene fulle til vinterforbruk.

Han Pål Eriksen Kongslid var født 11/7 1865 og ble gift med ho Lotte Sivertsdtr. Rostad født den 9/12 1881. De giftet seg i 1902, da var han Pål 37 år og ho Lotte var bare 21 år. Hun var 16 år yngre enn han, så foreldrene hennes satte seg sterkt imot ekteskap. Men han Pål var ellevill forelsket, for ho Lotte var nemlig meget vakker og stase-

Charlotte Sivertsdtr. Rostad f. 9/12 1881 døde 8/8 1965, 84 år gammel, gift i 1902 med Paul

Martin Eriksen Kongsvold f. 11/7 1865, døde 3/6 1941, da var han 76 år gammel.

lig i sine ungdomsår. Han Pål gikk til Lotte sine foreldre og sa ifra: «Ja, får je itte ho Lotte, så skjøt je mig - mens dåkk sir på». Men så sa han Pål også senere: «Vet dåkk kå je jole før å fåe ho Lotte, je tog ho med meg borti stæbben. Det ble altså bryllup etter dette drastiske åttaket hans Pål med sine svigerforeldre. Så ho Magny var den førstefødte som kom til verden i Pål og Lotte sitt ekteskap.

1. Magny Paulsdtr. født i 1903 gift med Nils Nilsen Meistervik. 2. Sivert Paulsen født 2/6 1905. Han døde i 1970, falt ned fra en lysmast og brakk begge beina. 3. Erik Paulsen f. 10/10 1910 g.m. Agot Jonsdtr. Solbergnes f. 1921. 4. Karen Paulsdtr. f. 1913 g.m. Age Skjold, Øvergård Nordkjosen. Det kom bare 4 barn i ekteskapet, ellers var det vanlig med dusinet fullt i de gamle dager. Men han Pål og ho Lotte dyrket jord og land, med tiden vaks ungene opp og hjelp ble det. Så med tiden ble det et stort bruk, de arbeidet som maurer i tuva der på Kongsvold - som også lå vendt mot syd ved bredden av det mils lange blågrønne Rostavann. Og med bakgrunn det stupbratte Rostafjellet som kanskje en vakker dag slår revner og lager flodbølger. Og der oppunder Rostaaksla drev han Pål med tjærebruk og drifter ellers i skog og mark. Det var jo i tømmerstegen de måtte virke, med tømmerdrifter og fløting. Og der på Kongsvold drev de stort med tømmerarbeid hele vinteren igjennom. Han Pål Kongsvold var en driftig jordbruker, han måtte kunne alt av handverk som bygge, snekre, han måtte være smed og skomaker. Og der utenfor stuedøra stod fisken i stimer, det ble spekefisk utover de lange vintrene.

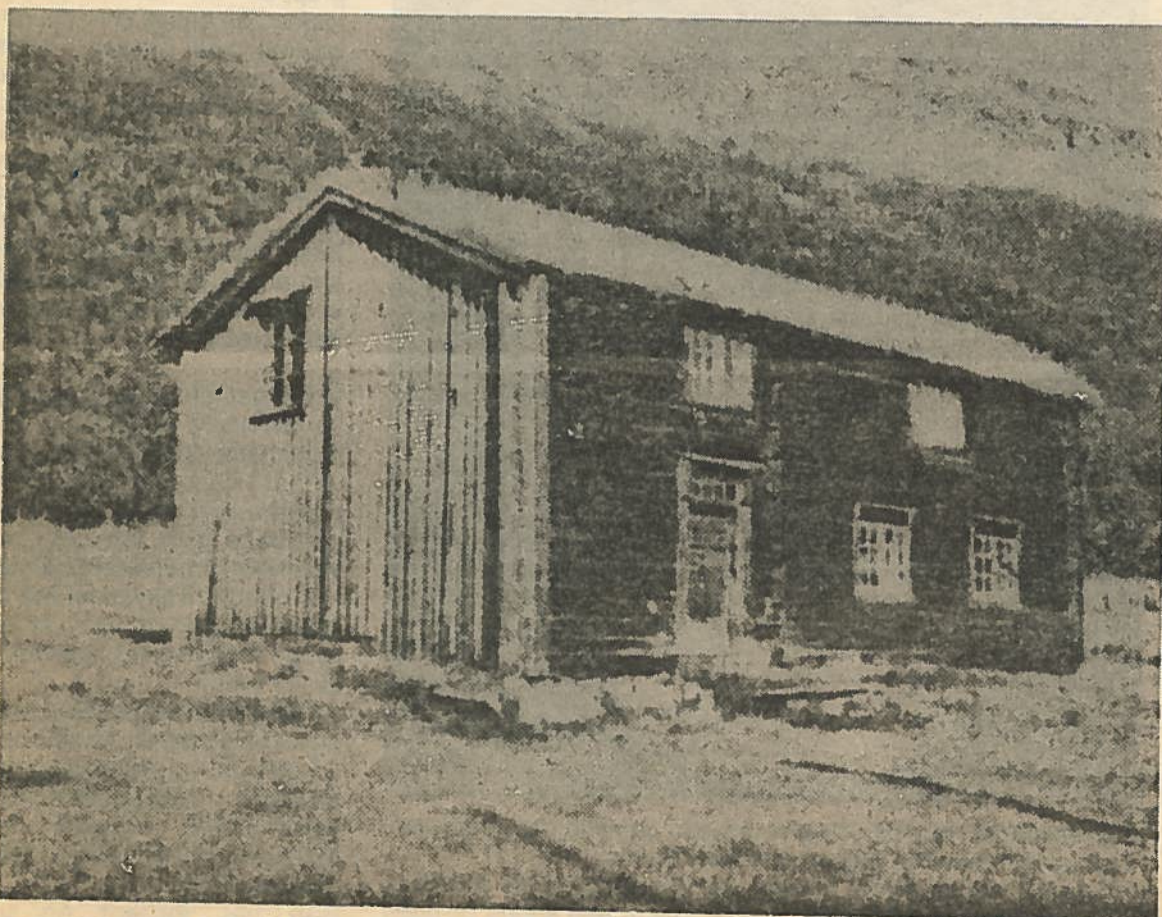
Om somrene foret de inne i Rostadåsen og da vet en hvad det innebærer for høyet er kommet fram og i hus. Det fortelles at uværet kom overrumplende på de - så hest og mann ble dødstrett, da måtte de bare lesse høyet av sleden, å kjøre hjem med «tomma». Det var ho Lotte som styrte huset - og med buskap i fjøs og stall, ho vasket og skurte, ho spann og ho batt. Ho var aldri arbeidsløs og visste nok ikke hvad det var for noe. Og forekom det uoverensstemmelser i ekteskapet, var det bare ikke å forlange skillisser, de måtte bare pent adlyde og tolerere hverandre i den tid. Og i den tid var barneoppdragelsen streng, idag går det den andre veien, det blir ungene som mobber sine foreldre. Gammelstua på Kongsvold står der ennu med sine vemodige minner fra svunden tid. Der fra har historien mangt å mye å fortelle fra Pål og Lotte sin tid, hvor de arbeidet og slet for eksistensen, for seg og sine. Det var også stemningskvelder på

Kongsvold om våren med det yrende liv i busker og kratt, hvor fisken vaket, det var ro og stilhet rundt vannet, det var bare skvulpet av årplasket i denne vårstemningen som hørtet. Og tar man tur inn til Bygdemuseet i Kongsli har historien mere vemodige minner å fortelle om. Der ligger minner fra en del gamle gårder oppe i dalen med ting de hadde med seg fra dalene der sør. Der finnes redskaper og gjenstander som kiser, rokker, daller og traue. Og der henger munladninger og bjørneskinn etter han «Bjønn Reier» som skjøt minst 12 bjørner i sin tid.

Kongsvold hadde jo egnet seg ypperlig til Bygdetun for vakrere gårdstun finnes vel ikke viden om. Kanskje en dag kan det bli bygdetun på Kongsvold, nu når Kongslistua skal flyttes, det er et vakkert og egnet sted.

Til Kongsvold kom det ofte streifende innom, deriblant han Arnt Jakobsen som livberga seg med telfeldige arbeider rundt om på gårdene. Foreldrene var han Jakob Kristoffersen Tverrån og Trude Amundsdr. I året 1881 kom han Arnt med sin mor Trude til Målselva, da var han bare 16 år. Han Arnt var født 6/9 1865. Han Arnt ble å gå under navnet «Truaren» forde han var sønnen til ho Trude. Men han var nok mest kjent under utnavnet «Gloppestad», forde han ligna på en sjøkaptein med det navnet. Arnt hadde en feil i høyre hofte, så det falt han best å sitte bare på venstre halvpert av stolen, med høyre bakpart utenfor stolen. Han Arnt gikk i skomakerlære og kom i unåde med denne skomakerlæren sin som var like god i kjøften som med lest og syl. Men han Arnt skjeldte han ut: «Din stornæsa, storløgner og fattighuskandidat». Ja, sa skomakeren: «Je har itte mere enn je trøng, men je har nå iallfall råd til å sitte på hele ræva je». Han Arnt Jakobsen (Gloppestad) døde der på Kongsvold hos sine slektninger i 1923 58 år gammel. Ho mor Trude døde hos han Arnt Tiller i 1987 67 år.

Ho Lotte Kongsvold var aldri syk gjennom hele sitt liv, kanskje noe skranten av seg når hun skulde føde. Men da ho var 80 år fikk ho ei flis i fingeren og måtte til legen. Ho spurde legen: «Ka ska du ha for detta da?» «Det blir 4 kroner, sa legen». Ho leverte 10 kroningen og sa: «Denna ska du nå iallfall ha». Ho Lotte døde den 8/8 1965 84 år gammel. Han Pål Martin Eriksen døde den 3/6 1941, 76 år gammel. Det var et minne om disse to, han Pål og ho Lotte med vemodige tanker fra svunden tid der på gamle Kongsvold ved Rostavann.

«Kongslistua» er fra 1840-årene. Her var han Paul Martin Eriksen født i 1865. Nu er det bygdemuseum for Øverbygd.